

Latvijas Nacionālais kultūras centrs

**Filma “Kas te tik laikmetīgs?”
Krišs Salmanis”**

Informatīvie un metodiskie materiāli

SIA “Platforma filma”

Elza Ēķe

Elizabete Šatrovska

Baiba Guste

Teksta redaktore:

Elita Priedīte

Rīga

2016

SATURS

1. METODISKIE NORĀDĪJUMI UN IETEIKUMI FILMAS “KAS TE TIK LAIKMETĪGS? KRIŠS SALMANIS” IZMANTOŠANAI MĀCĪBU PROCESĀ.....	3
1.VARIANTS – DISKUSIJA (SKOLOTĀJAM).....	4
2.VARIANTS – DISKUSIJA UN PATSTĀVĪGAIS DARBS (SKOLOTĀJAM).....	6
3.VARIANTS – INDIVIDUĀLS RADOŠAIS DARBS “RIMEIKS” (SKOLOTĀJAM)...	10
2. FILMAS IZKLĀSTS PA MINŪTĒM	13
3. INFORMĀCIJA PAR FILMU	14
JĒDZIENI	14
KRIŠA SALMAŅA RADOŠĀ BIOGRĀFIJA	16
VISPĀRĪGA KRIŠA SALMAŅA MĀKSLAS RAKSTUROJUMS	17
FILMĀ IETVERTO KRIŠA SALMAŅA MĀKSLAS DARBU RAKSTUROJUMS.....	18
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	24

1. METODISKIE NORĀDĪJUMI UN IETEIKUMI FILMAS “KAS TE TIK LAIKMETĪGS? KRIŠS SALMANIS” IZMANTOŠANAI MĀCĪBU PROCESĀ

Filmu cikla “Kas te tik laikmetīgs?” izmantošanas mērķi mācību procesā.

- Veicināt izglītojamo izpratni par laikmetīgās mākslas nozīmi, tās daudzveidību saturiskajā un formālajā aspektā Latvijas kultūrvides kontekstā.
- Pilnveidot audzēkņu zināšanas par konkrēto Latvijas laikmetīgās mākslas pārstāvju radošo darbību.
- Rosināt audzēkņu kritiskās domāšanas pilnveidi caur Latvijas laikmetīgās mākslas pārstāvju daiļrades izpēti, salīdzinājumu, dekonstrukciju un analīzi.
- Izmantojot gūtās zināšanas, atziņas un prasmes, veicināt izglītojamo individuālo radošo darbību.

Mērķauditorija: 16 – 19 gadu veci jaunieši.

Filma “Kas te tik laikmetīgs? Krišs Salmanis”:

<https://www.youtube.com/watch?v=1UmE9cKd6Q>

1.VARIANTS – DISKUSIJA (SKOLOTĀJAM)

Laiks: 1 mācību stunda

Mācību uzdevuma mērķis: pielietot esošās un gūt jaunas teorētiskās zināšanas par laikmetīgo mākslu Latvijas kultūrvides kontekstā, argumentēt savu viedokli par laikmetīgās mākslas parādībām un procesiem.

Mācību stundas uzdevums: mācīt izglītojamajiem pielietot zināšanas un savu iepriekšējo pieredzi, kā arī gūt jaunu informāciju; rosināt izglītojamos tālākai tēmas apguvei.

Uzdevums izglītojamajiem: noskatīties filmu, pielietojot iepriekšējo pieredzi, definēt laikmetīgās mākslas jēdzienu, iesaistīties aktīvā diskusijā par šādām tēmām:

- 1. Kā mūsdienās klūt par mākslinieku? (Īsi komentēt vienu būtiskāko diskusijas rezultātā gūto atziņu)**
- 2. Laikmetīgās mākslas situācija Latvijā. (Īsi komentēt vienu būtiskāko diskusijas rezultātā gūto atziņu)**

Izglītojamā ieguvums: būs gūts ieskats Latvijas laikmetīgās mākslas pārstāvja radošajā darbībā, kā arī laikmetīgās mākslas neviennozīmīgā satura interpretācijā, vizuālās mākslas komunikatīvo funkciju daudzveidībā; attīstītas skolēna domāšanas, novērošanas, salīdzināšanas spējas.

Vērtēšanas kritēriji: izglītojamo izpratne par laikmetīgo mākslu, līdzdalība mācību stundas darbā, attieksme pret mācību darbu. Mācību procesa sasniegumu vērtēšanai jāizmanto i/ni.

Mācību tehniskie līdzekļi: dators, projektor, pieeja internetam, filma “Kas te tik laikmetīgs? Krišs Salmanis”.

Darba piederumi un materiāli izglītojamajam: A4 pierakstu lapa, pildspalva, zīmulis.

Rezultātu prognoze: izglītojamie spēj patstāvīgi pielietot teorētiskās zināšanas un prot tās aktīvi izmantot mācību uzdevuma veikšanas laikā; spēj interpretēt mācību vielas saturu, argumentēt un pamatot savu viedokli, spēj saistīt jauniegūtās zināšanas, informāciju, pieredzi un iemaņas ar jau esošo, ir pilnveidojuši kritiskās un radošās domāšanas spējas, socializēšanās prasmes.

Nodarbības apraksts.

- Pirms filmas skatīšanās pedagogs iepazīstina ar mākslinieka biogrāfiju, radošo darbību (var tikt izmantots informatīvais materiāls).
- Skolēni nodarbības laikā skatās visu filmu (26 min.) vai arī tās fragmentus, atkarībā no izvēlētās tēmas.
- Pēc filmas noskatīšanās pedagogs organizē un vada diskusiju, izvēloties kādu no saistītajām tēmām.

1. Kā mūsdienās kļūt par mākslinieku? (1:16–10:56; 13:40–19:30)

Kādi apstākļi un faktori var veicināt radošas personības attīstību?

Kā saprast Daigas Krūzes un Kriša Salmaņa darbu “Kā kļūt par mākslinieku?” Kāpēc, tavuprāt, mākslinieki radījuši šādu darbu? Par ko varētu liecināt grāmatas tukšās lapas?

Kā, tavuprāt, var kļūt par mākslinieku?

Vai un kādā veidā turpmākās dzīves laikā mākslinieks var pilnveidot savu personību?

2. Laikmetīgās mākslas situācija Latvijā. (11:57–14:55; 17:13–19:46, 22:58–24:29)

Kāda ir Latvijas sabiedrības izpratne par laikmetīgo mākslu?

Kādā veidā varētu veicināt sabiedrības izpratni par laikmetīgo mākslu?

Par ko liecina plašās diskusijas, kas saistītas ar Laikmetīgās mākslas muzeja nepieciešamību, celtniecību?

Kādas institūcijas Latvijā piedāvā iepazīt laikmetīgo vizuālo mākslu?

Kāda ir mākslas galeriju loma laikmetīgās vizuālās mākslas attīstībā Latvijā?

Kādos starptautiskos pasākumos piedalās Latvijas laikmetīgās vizuālās mākslas pārstāvji?
Kādēļ dalība starptautiskos pasākumos māksliniekiem ir būtiska?

- Pēc diskusijas pedagogs var aicināt skolēnus īsi komentēt vienu būtiskāko diskusijas rezultātā gūto atziņu.

2.VARIANTS – DISKUSIJA UN PATSTĀVĪGAIS DARBS (SKOLOTĀJAM)

Laiks: 2 mācību stundas.

Mācību uzdevuma mērķis: pielietot un adaptēt apgūtās zināšanas par laikmetīgās mākslas parādībām un principiem Latvijas kultūrvides kontekstā un caur mākslinieka Kriša Salmaņa radošas darbības piemēriem padziļināti izprast tēla, vēstījuma un māksliniecisko izteiksmes līdzekļu vēstījumu nesošos principus.

1. Mācību stunda

Mācību stundas uzdevums: izglītojamiem patstāvīgi jāizmanto, jāpielāgo apgūtā informācija, zināšanas un pieredze, to pielietojot mājas darba realizācijā.

Mājas darba uzdevums izglītojamajiem: izpildīt darba lapā nr.1 izvirzītos uzdevumus.

Izglītojamā ieguvums: nostiprina, pielieto teorētiskās un praktiskās zināšanas par laikmetīgās mākslas parādībām un procesiem, patstāvīgi veic dziļāku tēmas izpēti.

Vērtēšanas kritēriji: izglītojamo darba vērošana, sagatavotība mācību darba veikšanai, attieksme pret mācību darbu. Mācību procesa sasniegumu vērtēšanai konkrētajā mācību stundā jāizmanto i/ni, kā mācību uzdevuma starpvērtējums.

Mācību tehniskie līdzekļi: dators, projektors, pieeja internetam, filma “Kas te tik laikmetīgs? Krišs Salmanis”.

Darba piederumi un materiāli izglītojamajam: A4 pierakstu lapa (darba lapa nr. 1), pildspalva, zīmulis. Mājasdarba izpildei – dators, pieeja internetam, A4 pierakstu lapa (darba lapas nr. 1), pildspalva, zīmulis.

2. Mācību stunda

Mācību stundas uzdevums: izglītojamiem patstāvīgi jāizmanto, jāpielāgo apgūtā informācija un zināšanas praktiskā darbībā.

Mācību uzdevums izglītojamajiem: iesniegt savu patstāvīgo mājas darbu un mācību stundas laikā piedalīties diskusijā.

Izglītojamā ieguvums: būs nostiprinājies, kā arī pielietojis teorētiskās un praktiskās zināšanas, adaptējis tās caur praktisku, patstāvīgu mājas darba izpildi un diskusiju mācību stundā, tādējādi sekmējot laikmetīgās mākslas parādību un procesu dziļāku izpratni. Kopīgas diskusijas norisē pilnveidojis socializēšanās prasmes.

Vērtēšanas kritēriji un forma: izglītojamā darba vērošana, sagatavotība mācību darba veikšanai, mājasdarba (darba lapas nr. 1) izpratne un tā izpildes kvalitāte un diskusijas kvalitāte, attieksme pret mācību darbu. Mācību procesa sasniegumu vērtējumā konkrētajai mācību stundai jāizmanto vērtēšanas forma 1/10.

Mācību tehniskie līdzekļi: izglītojamo sagatavotie mājas darbi.

Darba piederumi un materiāli izglītojamajam: sagatavotie mājas darbi, pildspalva, zīmulis.

Rezultātu prognoze: izglītojamie prot pielietot, adaptēt un sintezēt zināšanas par laikmetīgās mākslas parādībām un procesiem patstāvīga mājas darba izpildē; izglītojamajiem ir izpratne par vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļos ietvertajiem nozīmi nesošajiem un radošajiem

elementiem. Atkarībā no katra indivīda spējām izglītojamo darbi sarežģītības pakāpē var atšķirties.

Nodarbību apraksts.

- Pirms filmas skatīšanās pedagogs iepazīstina ar mākslinieka biogrāfiju, radošo darbību (var tikt izmantots informatīvais materiāls), izdala darba lapas (nr. 1).
- Skolēni nodarbības laikā skatās visu filmu (26 min.). Filmā skatīšanās iespējama arī iepriekš mājās. Ja nav iespēja skatīties visu filmu, skatās tās fragmentus (3:15–7:53; 10:54–11:56; 14:57–17:08).
- Pēc filmas noskatīšanās pedagogs uzdod skolēniem mājas darbu – darba lapas (nr. 1) izstrāde. (Papildus var tikt izmantots informatīvais materiāls. Tajā norādītas interneta vietnes, kurās ir iespēja redzēt atsevišķu mākslas darbu pilnās versijas.)
- Nākamajā nodarbībā pēc darba lapas aizpildīšanas pedagogs var organizēt klasē diskusiju un pārrunāt rezultātus.

DARBA LAPA NR. 1 (SKOLĒNAM)

1. Uzmanīgi noskaties visu filmu vai tās fragmentus (3:15–7:53; 10:54 – 11:56; 14:57 – 17:08) par Kriša Salmaņa radošo darbību! Pievērs uzmanību, kā Kriša Salmaņa mākslu raksturo Solvita Krese, Šelda Puķīte, ko par savu radošo darbību saka pats mākslinieks!
2. Izlasi zemāk esošos citātus no filmas:

„Viņa specifika ir, ka tiešām viņš strādā tā ļoti konceptuāli, bet viņa darbi ir savā ziņā ļoti pilni, piesātināti ar dažādām metaforām un tēliem. Tas nav tāds sauss konceptuālists, un Kriša darbos vienmēr nāk līdzī humors un asprātīgums. [...] tieši tāda idejas precizitāte. Viņa idejas kā tādi nosmailināti zīmuļi.[...] Viņš cenšas vienkāršas lietas izdarīt sarežģīti.” Solvita Krese

„Bija tāds brīdis, kad man darbi bija vairāk smieklīgi, asprātīgi un jautri. Tad es cerēju, ka tā asprātība [...] darbosies kā pirmais aķītis, kas varbūt liek paskatīties uz to darbu, jo viņš tev iesēžas prātā. Tu ej mājās, padomā un vienā brīdī tas tev saslēdzās ar kaut ko citu, mazliet vairāk ar tavu dzīvi, pieredzi.” Krišs Salmanis

3. Izvēlies un noskaties vienu no filmā ietvertajiem Kriša Salmaņa darbiem, kurā, tavuprāt, atklājas Solvita Kreses un Kriša Salmaņa minētais humora un asprātības izmantojums.

Mākslas darbu pilnās versijas:

Krišs Salmanis “Duša”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/52>

Krišs Salmanis “Garā diena”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/70>

Krišs Salmanis “Tveice”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/67>

Krišs Salmanis “Mendeļejeva sapnis”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/64>

Krišs Salmanis “Un ar reizi nāks tas brīdis”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/39>

Krišs Salmanis “Rondo”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/43>

Krišs Salmanis “Turn back. Undo”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/40>

4. Atbildi uz jautājumiem!

JAUTĀJUMS	ATBILDE
MĀKSLAS DARBA NOSAUKUMS	
Kādēļ izvēlējies tieši šo mākslinieka darbu? Kādas emocijas tevī izraisa šis darbs?	
Ja tev būtu jāraksturo šis darbs tikai ar trīs īpašības vārdiem, kādi tie būtu?	
Vai un ar kādu nozīmi, tavuprāt, šajā darbā parādās Solvitas Kreses minētās, mākslinieka radošajā darbībā izmantotās metaforas, tēli vai simboli?	
Vai un kādā veidā darbā atklājas Kriša Salmaņa mākslai raksturīgais asprātības un humora izmantojums?	
Kāds saturiskais vēstījums, tavuprāt, slēpjas aiz šīs asprātības?	
Vai tu zini vēl kādu mākslinieku Latvijā vai pasaulē, kurš savos mākslas darbos izmantojis humoru, asprātību, ironiju? Mini piemēru!	

5. Nākamajā stundā esi gatavs pārrunāt uzrakstīto kopā ar klases biedriem!

3.VARIANTS – INDIVIDUĀLS RADOŠAIS DARBS “RIMEIKS” (SKOLOTĀJAM)

Laiks: 2 mācību stundas.

Mācību uzdevuma mērķis: sava individuālā (radošā) darba tapšanā pielietot apgūtās zināšanas par laikmetīgo mākslu Latvijas kultūrvides kontekstā un adaptēt kādu no mākslinieka Kriša Salmaņa radošās darbības elementiem.

1. Mācību stunda

Mācību stundas uzdevums: izglītojamajiem patstāvīgi jāizmanto, jāpielāgo apgūtā informācija, zināšanas un pieredze, to apvienojot radošā darba idejas ģenerēšanā un tā realizācijā noteikto nosacījumu robežās.

Radošais uzdevums izglītojamajiem: individuāli un patstāvīgi ģenerēt radošā darba skices, sākt darbu pie tā realizācijas. Kā radošā darba idejas bāzi izmantot mākslinieka Kriša Salmaņa mākslas darbu elementus. Jāizmanto darba lapa nr. 2.

Izglītojamā ieguvums: būs nostiprinājies un pielietojis teorētiskās un praktiskās zināšanas par laikmetīgās mākslas parādībām un procesiem, adaptējis radošā darba idejas ģenerācijas procesā un realizācijā.

Vērtēšanas kritēriji: izglītojamo darba vērošana, sagatavotība mācību darba veikšanai, izpratne par radošā darba idejas ģenerēšanas procesu un tā kvalitāte, radošā darba realizācijas kvalitāte, attieksme pret mācību darbu. Mācību procesa sasniegumu vērtējumā konkrētajā mācību stundā jāizmanto i/ni, kā radošā darba starpvērtējums.

Mācību tehniskie līdzekļi: dators, projektor, pieeja internetam, filma “Kas te tik laikmetīgs? Krišs Salmanis”.

Darba piederumi un materiāli izglītojamajam: A4 pierakstu lapa (darba lapa nr. 2), pildspalva, zīmulis, dzēšgumija.

Darba piederumi un materiāli mājasdarba izpildei: A4 pierakstu lapa (darba lapa nr. 2), pildspalva, zīmulis, dators, pieeja internetam, citi materiāli pēc paša izglītojamā ieskatiem un nepieciešamības radošā darba realizācijā.

2. Mācību stunda

Mācību stundas uzdevums: izglītojamajiem patstāvīgi jāizmanto, jāpielāgo apgūtā informācija, zināšanas un pieredze un jārosina izglītojamie radoši izmantot zināšanas praktiskā darbībā.

Mācību uzdevums izglītojamajiem: prezentēt savu individuālo radošo darbu un iesniegt trīs rezumējošas atziņas.

Izglītojamā ieguvums: būs nostiprinājies un pielietojis teorētiskās un praktiskās zināšanas, kā arī adaptējis tās radošā darba realizācijā, caur praktisku individuālā radošā darba izveidi būs sekmēta laikmetīgās mākslas parādību un procesu dziļāku izpratni; kopīgajās diskusijās pilnveidojis socializēšanās prasmes.

Vērtēšanas kritēriji un forma: izglītojamo darba vērošana, sagatavotība mācību darba veikšanai, sapratne par radošā darba realizāciju un prezentāciju, to kvalitāte, oriģinalitāte, mākslinieciskā kvalitāte, attieksme pret mācību darbu. Iesniegtās rezumējošās atziņas par

radošo mācību uzdevumu. Mācību procesa sasniegumu vērtējumā konkrētajai mācību stundai jāizmanto vērtēšanas forma 1/10.

Mācību tehniskie līdzekļi: izglītojamo sagatavotie radošie darbi – *rimeiki* (no angļu valodas – *remake* – jaunu darbu radīšana, kopējot slavenu mākslas darbu elementus, saturu vai kompozīciju).

Darba piederumi un materiāli izglītojamajam: sagatavotie radošie darbi – *rimeiki*.

Rezultātu prognoze: izglītojamie prot pielietot, adaptēt un sintezēt zināšanas par laikmetīgās mākslas parādībām un procesiem sava radošā darba praktiskajā realizācijā; prot pielietot iepriekšējā mācību procesa laikā apgūtos vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus praktiskā darbā – pārceļt idejas tēlā, radot savu unikālu radošo darbu un vēstījuma interpretāciju. Kopīgās diskusijās ir pilnveidojoši socializēšanās prasmes. Izglītojamo darbi atkarībā no katra indivīda spējām sarežģītības pakāpē var atšķirties.

Nodarbību apraksts.

- Pirms filmas skatīšanās pedagogs iepazīstina ar mākslinieka biogrāfiju, radošo darbību (var tikt izmantots informatīvais materiāls), izdala darba lapas (nr. 2).
- Skolēni nodarbības laikā skatās filmu. (Filmas skatīšanās iespējama arī iepriekš mājās.)
- Pēc filmas noskatīšanās pedagogs aicina skolēnus pievērsties individuālā uzdevuma izpildei – paša izvēlēta tehnikā izveidot *rimeiku* kādam no filmā redzamajiem Kriša Salmaņa darbiem.
- Konsultējoties ar pedagogu par konkrētā mākslas darba izvēli un tehniku, skolēni kā mājas darbu uzsāk strādāt pie *rimeika* saskaņā ar norādījumiem darba lapā (nr. 2). (Pēc vajadzības tiek izmantots informatīvais materiāls, iespēja aplūkot mākslinieka darbus norādītajās interneta vietnēs.)
- Kad darbs pabeigts, nākamajā nodarbībā skolēni *rimeiku* prezentē klases biedriem, ietverot atbildes uz darba lapā norādītajiem jautājumiem.
- Pēc *rimeiku* prezentācijām katrs skolēns īsi uzraksta uz lapas vienu līdz trīs atziņas, ko sapratis, iemācījies un ieguvis un iesniedz pedagogam.

DARBA LAPA NR. 2 – INDIVIDUĀLS RADOŠAIS DARBS “RIMEIKS” (SKOLĒNAM)

Izpildot šo uzdevumu, tu iepazīsies ar Kriša Salmaņa daudzpusīgo radošo darbību, lai savā interpretācijā izveidotu *rimeiku* par kādu no filmā ietvertajiem Kriša Salmaņa video vai animācijas darbiem.

1. Uzmanīgi noskaties visu filmu par Kriša Salmaņa radošo darbību! (Papildus vari izmantot informatīvo materiālu.)
2. Izvēlies vienu no filmā ietvertajiem Kriša Salmaņa video vai animācijas darbiem (norādītajās interneta vietnēs video darbi pieejami pilnā garumā)!

Krišs Salmanis “Duša”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/52>

Krišs Salmanis “Garā diena”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/70>

Krišs Salmanis “Tveice”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/67>

Krišs Salmanis “Mendeļejeva sapnis”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/64>

Krišs Salmanis “Un ar reizi nāks tas brīdis”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/39>

Krišs Salmanis “Rondo”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/43>

Krišs Salmanis “Turn back. Undo”

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/40>

Izvēloties konkrēto mākslas darbu, pievērs uzmanību un pārdomā:

Kāds, tavuprāt, ir mākslas darba vēstījums, radītā noskaņa?

Kādi ir izmantotie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, kā tu raksturotu izmantotos formālos risinājumus?

3. Izvēlēto Kriša Salmaņa video vai animācijas darbu izmanto kā bāzi sava radošā darba – *rimeika* izveidei! Izstrādā *rimeiku* kā savu interpretāciju brīvi izvēlētā tehnikā, saglabājot kādu no konkrētā Kriša Salmaņa darba elementiem – saturisko vēstījumu, formālā risinājuma aspektu, izteiksmes līdzekļu izmantojumu u.c. ! Pirms uzsāc *rimeika* izveides procesu pārdomā:
Vai pietiekami rūpīgi un detalizēti esi izstrādājis *rimeika* ideju?
Kādus elementus vēlies saglabāt no Kriša Salmaņa darba, kādēļ?
Kāds būs tavš individuālais pienesums?
Kādā tehnikā *rimeiku* veidosi, kāpēc izvēlies tieši šo tehniku?
4. Nākamajā stundā pēc darba veikšanas prezentē *rimeiku* klases biedriem, ietverot atbildes uz 2. un 3. punktā norādītajiem jautājumiem!
5. Pēc prezentācijas īsi uzraksti uz lapas vienu līdz trīs atziņas, ko esi sapratis, iemācījies un ieguvis un iesniedz skolotājam!

2. FILMAS IZKLĀSTS PA MINŪTĒM

Epizode	Laiks
Kriša Salmaņa ievada komentārs	1:18
TITRS – Kriša Salmaņa biogrāfija	1:57
Solvita Krese – Kriša Salmaņa ietekmes avoti	2:08
Krišs Salmanis “Duša”	2:39
Krišs Salmanis – komentārs par Daigas Krūzes, Kriša Salmaņa darbu “Kā kļūt par mākslinieku?”	3:20
Daiga Krūze, Krišs Salmanis “Kā kļūt par mākslinieku?”	3:34
TITRS – Krišs Salmanis un Purvīša balva – humors, asprātība, metaforas	4:01
Solvita Krese – Kriša Salmaņa daiļrade	4:15
Krišs Salmanis “Kvēla mīla”	4:32
Krišs Salmanis “ <i>Mainstream</i> ”	4:42
Krišs Salmanis “Garā diena”	5:00
Krišs Salmanis par savu daiļradi, asprātību, Venēcijas mākslas biennāli, darbu “Uzticēšanās trauslums”	6:19
Krišs Salmanis, Kaspars Podnieks, Latvijas ekspozīcija Starptautiskajā Venēcijas mākslas biennālē “Ziemeļi – Ziemeļaustrumi”	6:41
Solvita Krese – Kriša Salmaņa radošā darbība	7:54
Krišs Salmanis par savu daiļradi	8:25
Krišs Salmanis “Tveice”	8:45
Krišs Salmanis par animāciju, tehniku, žanru	9:11
Krišs Salmanis “Mendeļejeva sapnis”	10:20
Šelda Puķīte – Kriša Salmaņa darbs “Sarkanā poga”	10:56
Krišs Salmanis “Sarkanā poga”	11:16
TITRS – Venēcijas Mākslas biennāle	11:55
Krišs Salmanis, Kaspars Podnieks, Latvijas ekspozīcija Starptautiskajā Venēcijas mākslas biennālē “Ziemeļi – Ziemeļaustrumi”	12:18
Krišs Salmanis par Latvijas ekspozīciju Starptautiskajā Venēcijas mākslas biennālē “Ziemeļi – Ziemeļaustrumi”	12:36
Solvita Krese par Venēcijas mākslas biennāli, mākslas tirgu Latvijā	13:43
Krišs Salmanis – Venēcijas mākslas biennāle, konkurence Latvijā	14:32
TITRS – “ <i>Artishok Biennāle</i> ”	14:57
Krišs Salmanis “Oda priekam” (“Veltījums Eiropas himnai”)	15:15
Šelda Puķīte – “ <i>Artishok biennāle</i> ”, komentārs par Kriša Salmaņa mākslu	15:30
Krišs Salmanis – mākslas situācija Latvijā	17:14
Solvita Krese – mākslinieka brīvība	18:18
Krišs Salmanis “Un ar reizi nāks tas brīdis”	18:44
TITRS – Kriša Salmaņa biogrāfija	19:28
Krišs Salmanis “Gais”	19:46
Solvita Krese – māksla kā vakardienas ziņas	20:07
Krišs Salmanis “ <i>Lamenting</i> ”	20:52
Krišs Salmanis – komentārs par mākslas jēgu	21:03
Krišs Salmanis “Rondo”	22:43
Solvita Krese – Laikmetīgās mākslas muzeja nepieciešamība	22:59
Krišs Salmanis – Laikmetīgās mākslas muzeja nepieciešamība	23:58
Krišs Salmanis “ <i>Turn back. Undo</i> ”	24:09

3. INFORMĀCIJA PAR FILMU

JĒDZIENI

Laikmetīgā māksla – termins ietver visus mākslas darbus, mākslas virzienus un kustības ar novatorisku vai avangardisku raksturu, kas radušies laika posmā no 20. gadsimta 60., 70. gadiem līdz pat mūsdienām. Laikmetīgā māksla uzrāda aktuālas, laikmetīgas tēmas un/vai izmanto modernus materiālus, formas.

Konceptuālisms - avangarda mākslas virziens, kas radās 20. gadsimta 60. gados. Jēdziens ietver dažādas mākslas formas, kurās darba ideja tiek uzskatīta par nozīmīgāku, nekā pats realizētais darbs (ja tāds vispār pastāv). Bieži vien konceptuālisms pārklājas ar citām avangarda mākslas izpausmēm, piemēram, ķermeņa mākslu, zemes mākslu, minimālismu, performanci, un tā izpausmes var būt dažādas. Konceptuālismā valoda kļūst par vienu no galvenajiem mākslas materiāliem, pārkāpjot mākslas un mākslas teorijas robežas. Fotogrāfijas, teksti, kartes, diagrammas, ieraksti, video u.c. var tikt izmantoti kā komunikācijas mediji.

Minimālisms – virziens mākslā, kas aizsākās 20. gadsimta 50. gados, īpaši uzplauka 60. un 70. gados, izpaudies galvenokārt tēlniecībā un mūzikā. Minimālisms apzināti atsakās no ekspresijas, saturiskās idejas, emocionalitātes. Tam raksturīgs bezpersoniskums, vienkāršotu ģeometrisku formu un elementu izmantojums, bieži vien ietverot to ritmisku atkārtojumu, serialitāti.

Ķermeņa māksla – kā galvenais mākslas darba medijs tiek izmantots paša mākslinieka vai cita cilvēka ķermenis. Ķermeņa mākslas uzplaukums saistāms ar 20. gadsimta 60. un 70. gadiem, esot cieši saistītam ar konceptuālisma un performances idejām. Ķermeņa mākslā darbi var tikt izpildīti un demonstrēti publiski, kā arī privāti, vēlāk izplatot mākslas darbu ar filmu, fotogrāfiju starpniecību.

Instalācija – termins popularitāti ieguva 20. gadsimta 70. gados. Instalācija var tikt veidota no dažādiem materiāliem un medijiem kā trīsdimensiju objekts. Tas tiek radīts noteiktam laika periodam un specifiskai vietai, akcentējot telpas uztveres īpatnības.

Performance – mākslas forma, kas aktualizējās 20. gadsimta 60., 70. gados un tiek uzskatīta par vienu no konceptuālās mākslas atzarojumiem. Performance kombinē elementus no teātra, mūzikas, vizuālās mākslas, izpaužas kā mākslinieka vai mākslinieku grupas organizēts darbību vai procesu kopums noteiktā laikā un vietā. Tā var būt gan rūpīgi plānota, gan arī spontāna, ietverot nejaušības elementus. Performance var būt publiska, uzsverot auditorijas iesaisti, vai arī privāti organizēta mākslinieku vidū.

Video māksla – mākslas forma, kas parādījās 20. gadsimta 60., 70. gados. Tā ietver video un/vai audio materiālus, izmantojot kustīgus attēlus.

KRIŠA SALMAŅA RADOŠĀ BIOGRĀFIJA

Krišs Salmanis dzimis 1977. gadā. Mācījies Vitgiftas (*Witgift*) privātskolā Anglijā (1993–1995), Latvijas Kristīgās akadēmijas Mākslas nodaļā. (1995–1997). Mācības tālāk turpinājis Latvijas Mākslas akadēmijas Vizuālās komunikācijas nodaļā (1997–2003). Studējis Mediju mākslu akadēmijā Ķelnē (2009–2010).

Kopš 1996. gada mākslinieks aktīvi piedalās izstādēs un festivālos gan Latvijā, gan ārzemēs. Kriša Salmaņa personālizstādes notikušas Rīgā, Viļņā, Ņujorkā, Diseldorfā, Brēmenē, Raumā un citur. Salīdzinoši agri jaunais mākslinieks saņēmis pirmos apbalvojumus – 1997. gadā 1. un 2. vietu konkursā “*Ex Libris*” Kanādā, 2003. gadā kļuvis par izstādes “Rudens 2003 Privātā telpa” laureātu. 2004. gadā ieguvis gan 13. Tallinas grafikas triennāles balvu, gan Latvijas Mākslinieku savienības balvu “Gada debija 2004”. Starptautiskā Gdaņskas Brīvdabas galerijas konkursa balvu mākslinieks saņēma 2007. gadā, *Grand Prix* festivālā “Ūdensgabali 2008” un 2010. gadā otro godalgu 19. video mākslas festivālā “*Videokunst Förderpreis Bremen*”. 2011. gadā kļuva par vienu no prestižās Austrumeiropas mākslas balvas *Henkel* finālistu. Līdztekus 2011. un 2013. gadā mākslinieks nominēts Purvīša balvai. 2011. gadā ar personālizstādi “Pazudušie” (2009) galerijā “Alma” un video darbu “Garā diena” (2012) laikmetīgās mākslas festivālā “*Survival Kit*”. 2013. gadā kopā ar mākslinieku Kasparu Podnieku Krišs Salmanis pārstāvēja Latviju 55. Venēcijas mākslas biennālē. Nominēts “KIM? Rezidences balvai 2015”.

Mākslinieks strādājis rezidencēs Bergenā, Parīzē, Diseldorfā, Arenšopā, Nidā Helsinkos, Hāgā un citur. Viņa darbi atrodami Latvijas Nacionālā māksla muzeja, topošā Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja, Igaunijas Mākslas muzeja, kā arī Centrāleiropas un Austrumeiropas video mākslas arhīvā “*Transitland*”.

VISPĀRĪGS KRIŠA SALMAŅA MĀKSLAS RAKSTUROJUMS

Krišs Salmanis strādājis ar instalācijām, video mākslu, animāciju, fotogrāfiju, darbojies ķermeņa mākslas laukā. Viņa darbi ir detalizēti un skrupulozi veidoti, trāpīgi un reizēm dzēlīgi runā par eksistenciāliem jautājumiem, pasauli mums apkārt, tās nepareizību. Tie sevī apvieno smalku pašironiju, humoru un asprātību, kas nemanot savijas ar smeldzīgi skumju melnholiju, liekot aizdomāties par bezjēdzības un neatrisināmo problēmu loku. “Krišs Salmanis izmanto visas savas maņas, lai apzinātu apkārtējo pasauli, un piedāvā mums dažas zobgalīgas domas par jauno un ne tik jauno tehniku, veciem un jauniem mītiem un mūsu dzīvi kopumā.”¹

Māksliniekam raksturīgas īsformāta animācijas, kas reizēm ir tikai pāris sekunžu garas, tomēr Krišs Salmanis padara tās nebeidzamas, izmantojot cilpas principu. “Cilpa mani saista kā ērts pasaules modelis, kas piemērojams dažādos līmeņos. No gluži ikdienišķiem sīkumiem līdz dzīvei kopumā. [...] slēgta formula, kas nemitīgi atkārtojas un ir vienāda visiem, neatkarīgi no tā, ar kādām detaļām piepildām sev pieejamo laiku. No otras puses, tieši sīkumi izšķir, vai mana cilpa ir bijusi kā vērtā.”² Mazās animācijas principā veidotas manuāli, piemēram, cilvēka tēls dušā reāli zīmēts un atkal izdzēsts vai Lāčplēša tēls patiesi izlīmēts un vēl joprojām atrodams Lāčplēša ielas garumā. Tādējādi it kā vienkāršās lietas tiek sarežģītas, izmantojot autentisku roku darbu, līdz ar to pats savdabīgais darba tapšanas process kļūst par nozīmes veidotāju. Tas ir raksturojošs Kriša Salmaņa radošās darbības elements arī video darbos (“Garā diena”, “Tveice”). Mākslinieks tādējādi pretnostata manuālo roku darbu un mūsdienu tehnoloģiskās iespējas.

Krišu Salmani pāri globāli politiskiem vai citiem vispārināmiem tematu lokiem saista ikdienas varonis. “Nevar nepamanīt, ka autoru saista mazi, it kā nesvarīgi stāstiņi, sava veida zemsvītras piezīmes kādam universālam vēstījumam vai privātai dienasgrāmatai. Kriša darbos dominē arī neliels formāts – plastilīna figūriņas, nozīmītes, mazizmēra instalācijas, arī marginalizēts eksponēšanas veids – mazi ekrāni, grūti aplūkojami rakursi.”³ Saviem darbiem mākslinieks netiecas piedāvāt gatavas interpretācijas, bet drīzāk atstāj darbu nozīmju atšifrēšanu paša skatītāja ziņā, radot ap to noslēpumainu gaisotni.⁴

¹ Kiphofa, Kerena, *Krišs Salmanis*. No: Klaimena, Kristofora, Ventzislavova, Borjana, Salmanis, Kriss, Lewin, Anya, Callanan Martin John (2007) Katalogs: *At home in Europe*. UK: ISIS Arts, 7. lpp.

² Zelčs, Armands. Kriša Salmaņa oficiālā versija par Krišu Salmani. *Studija*, 2009, Nr.2 (65)

³ Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa, 3. lpp.

⁴ Kiphofa, Kerena, *Krišs Salmanis*. No: Klaimena, Kristofora, Ventzislavova, Borjana, Salmanis, Kriss, Lewin, Anya, Callanan, Martin John (2007) Katalogs: *At home in Europe*. UK: ISIS Arts, 7. lpp.

FILMĀ IETVERTO KRIŠA SALMANA MĀKSLAS DARBU RAKSTUROJUMS

Krišs Salmanis “Duša”, 2007. gads

Animācijā redzams melns cilvēka siluets, kas cītīgi mazgājas dušā. Ūdens nav redzams, tomēr cilvēka aprises sāk izplūst un pamazām pazūd. Tas turpinās, līdz pēdējās ķermeņa paliekas iztek notekā. Tad viss sākas no gala – animācijas cilpa. Krišs Salmanis animāciju veidojis manuāli, kas viņam ir raksturīgi, rūpīgi gleznojot siluetu ar akrilu uz sienām un grīdas. Izmantotais bezgalīgais sižeta atkārtojums liecina par sava veida nolemtību un veltīgām pūlēm. “[..] skatītājs kādu brīdi var vērot vīrieša siluetu, kas mazgājas dušā, līdz nomazgā pats sevi un izgaist [..]. Tad kustīgā figūra atkal ielec kadrā, un viss sākas no jauna, radot virkni jautājumu par jēgas zudumu un reprezentācijas problemātiku.”⁵

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/52>

Daiga Krūze, Krišs Salmanis “Kā kļūt par mākslinieku?”, 2004. gads

Par mākslas darba objektu kļūst abu autoru izdota rokasgrāmata “Kā kļūt par mākslinieku”. Pats mākslas darba formāts ir visai savdabīgs – grāmata ar 100 baltām, tukšām lapām, kas nesatur nekādu rakstisku informāciju, paverot plašas interpretācijas iespējas. No viena puses, tas asociatīvi norāda uz universālas atbildes neesamību vai to, ka atbilde ir meklējama tikai individuāli. Paplašinot interpretācijas loku, tukšās lapas liecina par pasaules nenoteiktību un subjektivitāti vispār, ietverot apšaubījumu arī par vēstījuma izpausmes līdzekļiem, piemēram, valodu. Tajā pašā laikā, darbs uztverams kā sava veida ironisks komentārs par mūsdienu rokasgrāmatu laikmetu, kas aicina ikvienu laimīgākas dzīves meklējumos.

Pieejams: <http://www.salmanis.com/gallery/show/6>

Krišs Salmanis “Mainstream”, 2005. gads

Mākslinieks ar neona gaismas uzrakstu *Mainstream* tiecas runāt par procesu, kura gaitā mainās lietu nozīmes, tās transformējas. Patērētājsabiedrības spiediena rezultātā dažādu lietu nozīmes nonivelējas, zaudējot sākotnējo saturisko jēgu. “Rastafariešu dredi zelta jaunatnes matos, trafaretu grafiti bankas reklāmās, Ķe uz japiju T – kreklīm vairs nenorāda uz lietotāja uzskatu patstāvību, bet tieši otrādi – uz pakļaušanos vienotai masu kultūrai. Smuki noformēts vidusmērs uzmācas no visām pusēm, neparastais un atšķirīgais tiek ātri atstumts

⁵ Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa, 3. lpp.

vai aprobēts, visas lietas ir brīvi jaucamas, veidojot vienu raibu, tomēr nivelējošu vidi – meistrīmu (*mainstream*, angļu val. – valdošās masu kultūras tendences, konformisms)”⁶

Pieejams: <http://www.salmanis.com/gallery/show/17>

Krišs Salmanis “Garā diena”, 2012. gads

Video darbā atainota it kā statiska Latvijas lauku ainava. Aust saule, top šķūnītis, dienas gaitā tas ir pabeigts, sākas tā sairšanas process, līdz nekas vairs nav palicis pāri, saule noriet. Krišs Salmanis būtisku nozīmi pievēršis paša šķūnīša manuālai izveidei, tādējādi atkal process kļuvis par darba nozīmes veidotāju. Video atklājas viss dienas cikls, akcentējot laika jēdzienu, tā ritējumu un gaistamību, kas pavada mūsu dzīvi. Latvijas lauku ainavas klātbūtne Kriša Salmaņa darbos parādās vairākkārtīgi, paužot pastāvošo urbāni atsvešināto sajūtu. Mākslas zinātniece Inese Baranovska komentē: “Izcils darbs. “Garā diena” ir par laika plūdumu maksimālā palēninājumā. Mākslinieks ir spējis personificēt šo sajūtu galējās robežas, kas liek apzināties mūsu trauslo esības jēgu – precīzi, lakoniski un pārlicinoši.”⁷

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/70>

Krišs Salmanis “Uzticēšanās trauslums”, 2012. gads

Mākslas darbs ir tikpat trausls un nedrošs kā pats nosaukums. Ventilators pūš papīra lapu tā, lai tā turētos gaisā pie griestiem. It kā ironiski, bet tajā pašā laikā trāpīgi un spēcīgi raksturo trausluma dabu. Vējš, tā realizētā gaistamība, nepastāvīgums, tajā pašā laikā paļāvība kļūst par galvenajiem nozīmes veidotājiem. Krišs Salmanis akcentē: “Uzticēšanās ir nedroš mehānisms. [...] Teorētiski papīra lapa pie griestiem var turēties, kamēr neizslēdz ventilatoru, bet praksē tā var izkustēties dažādu, arī neidentificējamu iemeslu dēļ.”⁸ Mākslinieks iedvesmu darbam radis čečenu leģendā, kas vēsta, ka uzticība ir ārkārtīgi smalka lieta, brīdī, kad zaudēta, tā pagaist pavisam.⁹

Krišs Salmanis “Tveice”, 2009. gads

Video darbs, kurā karstā vasaras dienā Latvijas lauku ainavā redzams šķietami parasts koks, kas patiesībā laika gaitā lēnām slīd pāri laukam. Ierastā realitāte Kriša Salmaņa darbā ir mainīga, mākslas zinātniece Solvita Krese to sauc par konceptuālu triku, ko mākslinieks ar

⁶ Salmanis, Krišs. *Meistrīms*. No: Bužinska, Irēna. Katalogs: *JUKAS*. Rīga, 2005, 146. lpp.

⁷ *Paziņoti Purvīša balvas 2012. gada nominanti trešajā ceturksnī*, [skatīts: 26.11.2015.], pieejams: http://www.satori.lv/raksts/4966/Pazinoti_Purvisa_balvas_2012_gada_nominanti_tresaja_ceturksni

⁸ *Māksla ir kā horizonts. Saruna ar Krišu Salmani*, [skatīts: 25.11.2015.], pieejams: <http://www.delfi.lv/kultura/news/art/maksa-ir-ka-horizonts-saruna-ar-krisu-salmani.d?id=42737874>

⁹ Dzalbe, Aiga, *Uzticēšanās Salmani*, [skatīts: 30.11.2015.], pieejams: http://www.arterritory.com/lv/teksti/recenzijas/1192-uzticesanas_salmanim/

mums izspēlē, jo ierastās lietas nav savās vietās. Tās ir kā lamatas ikdienišķā vides fiksācijā.¹⁰ Netverama kustība rada gandrīz nemanāmu realitātes nobīdi, ļaujot nojaust par pasaules savrupo gaitu, kas risinās neatkarīgi no mums un kuru mēs visai maz varam ietekmēt.¹¹ Līdzīgi kā iepriekš minētajā video “Garā diena”, darbs ataino pilsētas un dabas pasaules nošķirumu.

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/67>

Krišs Salmanis “Mendeļejeva sapnis”, 2009. gads

Animācijas filmā redzamas dienas gaismas lampas, kas atrodas bezpersoniskā un atsvešinātā telpā. Periodiski tās pamazām iedegas. Sākotnēji var šķist, ka tās iemirdzas bez noteikta mērķa vai organizētības, tomēr tā ir pārdomāta un dzelzaina sistemātika. Mākslinieks atsaucas uz ideju par to, ka zinātnieks Mendeļejevs ķīmisko elementu periodisko tabulu redzēja sapnī. Tas rada virkni jautājumu – vai viņš to redzēja kopumā vai pa atsevišķiem elementiem u.t.t.? Pakārtoti tam dienas gaismas lampas Kriša Salmaņa darbā ieslēdzas Mendeļejeva ķīmisko elementu periodiskās tabulas novietojumā un secībā, kādā noteiktie ķīmiskie elementi tika reāli atklāti dabā. Tā pamazām izveidojas tabulas forma. Turklāt katra sekunde reprezentē 10 gadus, lai atklātu garo atklājumu ceļu ceturtdaļstundā.¹²

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/64>

Krišs Salmanis "Sarkanā poga", 2014. gads

Darbs “Sarkanā poga” tika ietverts projektā “1914” izstāžu zālē Arsenāls, paužot laikmetīgu komentāru par Pirmo pasaules karu, kara tēmu kopumā, kā arī katra indivīda atbildību tajā. Šajā darbā poga nav tikai butaforija, tās nospiešana izraisīja arī tālejošākas sekas, par kurām apmeklētāji, iespējams, pat nenojauta. Darbu komentē viena no izstādes veidotājām Elita Ansonē: „Sarkano pogu nospiežot, skatītājs iedarbinās uztvērēju, kas ir piestiprināts pie Kriša Salmaņa kājas, un viņš ikvienā pogas nospiešanas reizē saņems strāvas sitienu. Es pieļauju, daudzi neapzināsies, ko viņi dara [..]. Un tieši tā varbūt arī karos notiek, ka tik viegli ir nospiegt šo sarkano pogu, un tās sekas netiek prognozētas”.¹³ Pats autors skaidro: „Kopš Pirmā pasaules kara militāri konflikti nav gājuši mazumā [..], nogalināt kļūst

¹⁰ Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa, 3. lpp.

¹¹ Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa, 3. lpp.

¹² *Salmanis, Krišs*, [skatīts: 25.11.2015.], pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/64>

¹³ Kušķe, Baiba. *Izstādē «1914» par kara tēmu runā caur mākslas prizmu*, [skatīts: 27.11.2015.], pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/maksla/kultura/izstade-1914-par-kara-temu-runa-caur-makslas-prizmu.a74960/>

aizvien ērtāk. [...] Nospieš sarkano podziņu iespējams arī joka pēc vai pat īsti neapzinoties, kas sekos.”¹⁴

Pieejams: <http://www.salmanis.com/gallery/show2/76>

Krišs Salmanis, Kaspars Podnieks Latvijas ekspozīcijā 55. Starptautiskajā Venēcijas mākslas biennālē “Ziemeļi – Ziemeļaustrumi”, 2013. gads

55. Starptautiskajā Venēcijas mākslas biennālē Latviju pārstāvēja mākslinieku tandēms, piedāvājot ekspozīciju “Ziemeļi–Ziemeļaustrumi” (“North by Northeast”). Dalība šajā Venēcijas biennālē vērtējama īpaši pozitīvi, par ko liecina augstie apmeklējuma rādītāji, kā arī starptautisko profesionāļu novērtējums. Turklāt pirmo reizi Latvijas ekspozīcija atradās izstādes Arsenāla zonā, kas ir centrālā biennāles teritorija. Latvijas ekspozīciju veidoja Kaspara Podnieka lielformāta melnbaltu fotogrāfiju sērija “Rommeļa pienotava”. Fotogrāfijās attēloti Drustu pagasta iedzīvotāji, kuri pacelti augstu gaisā, it kā karājoties pāri savai ikdienībai. Ekspozīcijas centrā bija skatāma Kriša Salmaņa instalācija – telpas vidū atradās 8 metrus garš koks, kas noteiktā ritmā monotoni kustējās turp un atpakaļ. Tā brīža kultūras ministre Žanete Jaunzeme Grende komentēja, ka ekspozīcija spilgti akcentē latvieša identitāti un tradīcijas: “Mākslinieki savos darbos izceļ tādas latviešiem tuvas vērtības kā Latvijas lauki, zeme un darbs, kuru vērtību, ietērtu mūsdienīgā formā, cerams, nolasīs arī starptautiskā auditorija.”¹⁵ Kriša Salmaņa izmantotais koks tika meklēts vairākus mēnešus, reprezentējot Latvijas dabu un koku kā simbolu. “Pie griestiem piekārtais koks līdzīgi svārstam meklē apstāšanās punktu, savu centru, ko tā arī neatrod, nespējot nomierināties, vienoties ar citiem un pats ar sevi.”¹⁶ Ekspozīcija runā par centra un perifērijas attiecībām Eiropas kontekstā, par mākslinieka attiecībām ar reālo, tomēr mainīgo cilvēka pasauli. Tiek pētītas identitātes, nenoteiktības un starpstāvokļi.¹⁷

Tas atspoguļojas arī izstādes nosaukumā, kas, no vienas puses, ir ekspozīcijas ģeogrāfiskais novietojums. Rīga ir uz ziemeļiem – ziemeļaustrumiem no Venēcijas, tomēr tas ir tikai relatīvi, atkarība no vietas, kurā atrodamies. Konkrēta atsauce meklējama Alfrēda

¹⁴ „1914”: rezultāti, atsauksmes, perspektīvas, [skatīts: 28.11.2015.],

pieejams: <http://www.lnmm.lv/en/lnmm/info/learn/programs/pasakumi/1914-rezultati-atsauksmes-perspektivas/>

¹⁵ Jaunzeme – Grende, Žanete. Latvijas Republikas Kultūras ministres uzruna. No: Barlow, Anne, Courtenay, Finn, Krese, Solvita, Rusmanis, Sigurds, Sakss, Nils, Tīfentale, Alise (2013) Katalogs: *Latvijas ekspozīcija North by Northeast*, Rīga: Kim? Laikmetīgās mākslas centrs, 7. lpp.

¹⁶ Krese, Solvita. Sarežģītā veltīguma pielietojamā mīklainība. No: Barlow, Anne, Courtenay, Finn, Krese, Solvita, Rusmanis, Sigurds, Sakss, Nils, Tīfentale, Alise (2013) Katalogs: *Latvijas ekspozīcija North by Northeast*. Rīga: Kim? Laikmetīgās mākslas centrs, 180. lpp.

¹⁷ North by Northeast: Latvijas Paviljons 55. Starptautiskajā mākslas izstādē – Venēcijas biennālē [skatīts: 27.11.2015.],

pieejams: http://www.kim.lv/raksts/730/North_by_Northeast_Latvijas_paviljons_55_Starptautiskaja_makslas_izstade_%E2%80%93_Venecijas_biennale

Hičkoka filmas nosaukumā “Ziemeļi – ziemeļaustrumi”. Patiesībā šis ir virziens 32 iedaļu kompasā, rozē nemaz neeksistē. “[..] nosaukums – būtībā ir asprātīga vārdu spēle, nosaucot vārdā virzienu, kas, iespējams, pastāv tikai cilvēku iztēlē, taču ne realitātē.”¹⁸

Krišs Salmanis “Oda priekam” (“Veltījums Eiropas himnai”), 2014. gads.

Skaņas instalācija tika prezentēta *Artishok* biennāles “A+B=AB14” atklāšanā, kas izpaudās kā Kriša Salmaņa atveidots skumjš, bet noteikts vilka kauciens. Mākslas darba specifika nosaka, ka skaņas instalācijas nosaukums ir mainīgs (šajā gadījumā “Oda priekam” kā ES himna), tātad arī uztveres būtība mainās līdz ar konkrētās valsts maiņu, kurā darbs tiek izpildīts. Vilks cilvēces mitoloģijā no vienas puses uztverams kā brīvības simbols – drošsirdīgs un bezbailīgs. Tajā pašā laikā Eiropas kontekstā tam piemīt daudz plašāks nozīmju lauks, piemēram, vilcēne, kas izglāba Romulu un Remu – Romas dibinātājus. Himna uztverama kā varas struktūras atspoguļojums, ar spēcīgu simbolisko un emocionālo slodzi. Mākslas kritiķe Mari Kartau Kriša Salmaņa skaņas instalācijā saskata vilka kaucienu, kas raksturo mums šķietamo organizēto racionalitāti ikdienā un pasaulē kopumā, valstu vēlmē to nodrošināt, tomēr ir skaidrs, ka saprātīgas kontroles nepastāv. Ir tikai vilka kauciens.¹⁹

Krišs Salmanis “Un ar reizi nāks tas brīdis”, 2003. gads

Animācijas cilpā atainots leģendārais Lāčplēsis, kas soļo pa Lāčplēša ielas namiem un elektrības sadales kastēm. Arī šoreiz mākslinieks veidojis animāciju manuāli no 36 trafaretiem, kas tika izvietoti Lāčplēša ielas garumā un vietām vēl aizvien tur ir atrodami. Forma ir trāpīga. Izjusti to raksturo Norvēģijā dzīvojoša māksliniece un mākslas kritiķe Kerena Kiphofa: “Lāčplēša atgriešanās diena pienāks, un kad viņš atkal parādīsies un staigās pa Rīgas ielām, viņš, cerams, satiks Salmani ar viņa lielisko humora izjūtu, – mākslinieku, kurš ir uzņēmies misiju diezgan tiešā veidā iezīmēt varoņa potenciālu. Kriša darbā Lāčplēsis atgādina par sevi ar dunošajiem soļiem, un mēs cienām mākslinieka izaicinošo un nerimstošo cīņu, lai Lāčplēša ausu spēks netiktu aizmirsts.”²⁰

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/39>

¹⁸ Bārlova, Ena. Tikai Dienvidpolā visas ceļazīmes rāda uz ziemeļiem. No: Barlow, Anne, Courtenay, Finn, Krese, Solvita, Rusmanis, Sigurds, Sakss, Nils, Tīfentale, Alise (2013) Katalogs: *Latvijas ekspozīcija North by Northeast*. Rīga: Kim? Laikmetīgās mākslas centrs, 184. lpp.

¹⁹ Kartau, Mari, *Krišs Salmanis*, [skatīts: 28.11.2015.], pieejams: <http://www.artishokbiennale.org/AB14/wp-content/uploads/2014/10/Kri%C5%A1s-Salmanis-texts.pdf>

²⁰ Kiphofa, Kerena. *Krišs Salmanis*. No: Klaimena, Kristofora, Borjana, Ventzislavova, Salmanis, Kriss, Lewin, Anya, Callanan, Martin John (2007) Katalogs: *At home in Europe* UK: ISIS Arts, 7. lpp.

Krišs Salmanis “Rondo”, 2006. gads

Animācijā parādās ironisks un reizē smeldzīgs personāžs – plastilīna cilvēciņš, kurš nenogurstot vēlas noslaucīt paša atstātos taukainos pēdu nospiedumus no skenera stikla virsmas. [...] “Sarežģītais veltīgums” varētu derēt kā moto lielākai daļai no Kriša Salmaņa darbiem. Viņam meistarīgi izdodas vienkāršas lietas padarīt sarežģītas un, savienojot kustīgo attēlu virkni nebeidzamā cilpā, panākt aizkustinošu un reizē grotesku atgādinājumu par eksistences šķietamo bezjēdzību,²¹ komentē Solvita Krese. Cilvēciņš nepagurstot tīra, padarot atkal netīru, un savu darbību turpinot bezgalīgi.

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/43>

Krišs Salmanis “Turn back. Undo”, 2008. gads

Darbā atainota meitenes un zēna satikšanās. Viņi iet viens otram pretī, iet kopā, līdz saplūst, rodas sprādziens. Smalka jūtu saspēle, tiekšanās, kas it kā vienlaikus ir gaistoša, bet rada spriedzi līdz pašai kulminācijai – sprādzienam. “Zēns.. satiek.. meitene.. satiek.. satiek.. zēns satiek.. meiteni.. satiek.. kamera.”²²

Pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/40>

²¹ Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa, 3. lpp.

²² Salmanis, Krišs, Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa, 24. lpp.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Bārlova, Ena. Tikai Dienvidpolā visas ceļazīmes rāda uz ziemeļiem. No: Barlow, Anne, Finn Courtenay, Krese, Solvita, Rusmanis, Sigurds, Sakss, Nils, Tīfentale, Alise (2013) Katalogs: *Latvijas ekspozīcija North by Northeast*. Rīga: Kim? Laikmetīgās mākslas centrs.
2. Kuške, Baiba. *Izstādē «1914» par kara tēmu runā caur mākslas prizmu*, [skatīts: 27.11.2015.], pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/maksla/kultura/izstade-1914-par-kara-temu-runa-caur-makslas-prizmu.a74960/>
3. Kiphofa, Kerena. Kriss Salmanis. No: Kristofora, Klaimena, Borjana, Ventzislavova, Salmanis, Kriss, Lewin, Anya, Callanan, Martin John (2007) Katalogs: *At home in Europe*. UK: ISIS Arts
4. Krese, Solvita. Sarežģītā veltīguma pielietojamā mīklainība. No: Barlow, Anne, Finn Courtenay, Krese, Solvita, Rusmanis, Sigurds, Sakss, Nils, Tīfentale, Alise (2013) Katalogs: *Latvijas ekspozīcija North by Northeast*. Rīga: Kim? Laikmetīgās mākslas centrs.
5. Salmanis, Krišs, Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa.
6. Salmanis, Krišs. Meinstrīms. No: Bužinska Irēna (2005) Katalogs: *JUKAS*. Rīga.
7. Krese, Solvita (2009) Katalogs: *Pazudušie*. Rīga: Rīgas Kultūras aģentūra, Rīgas Mākslas telpa
8. Zelčs, Armands. Kriša Salmaņa oficiālā versija par Krišu Salmani. *Studija*, 2009, Nr.2 (65).
9. Žanete Jaunzeme-Grende. Latvijas Republikas Kultūras ministres uzruna. No: Barlow, Anne, Finn Courtenay, Krese, Solvita, Rusmanis, Sigurds, Sakss, Nils, Tīfentale, Alise (2013) Katalogs: *Latvijas ekspozīcija North by Northeast*. Rīga: Kim? Laikmetīgās mākslas centrs.
10. *North by Northeast: Latvijas Paviljons 55. Starptautiskajā mākslas izstādē – Venēcijas biennālē*, [skatīts: 27.11.2015.], pieejams: http://www.kim.lv/raksts/730/North_by_Northeast_Latvijas_paviljons_55_Starptautiskaja_makslas_izstade_%E2%80%93_Venecijas_biennale
11. *Paziņoti Purvīša balvas 2012. gada nominanti trešajā ceturksnī*, [skatīts: 26.11.2015.], pieejams: http://www.satori.lv/raksts/4966/Pazinoti_Purvisa_balvas_2012_gada_nominanti_tr esaja_ceturksni
12. *Māksla ir kā horizonts. Saruna ar Kriši Salmani*, [skatīts: 25.11.2015.], pieejams: <http://www.delfi.lv/kultura/news/art/maksla-ir-ka-horizonts-saruna-ar-krisu-salmani.d?id=42737874>
13. *Salmanis, Krišs*, [skatīts: 25.11.2015.], pieejams: <http://www.salmanis.com/resource/show/64>

14. Kartau, Mari. *Krišs Salmanis*, [skatīts: 28.11.2015.], pieejams: <http://www.artishokbiennale.org/AB14/wp-content/uploads/2014/10/Kri%C5%A1s-Salmanis-texts.pdf>
15. „1914”: *rezultāti, atsauksmes, perspektīvas*, [skatīts: 28.11.2015.], pieejams: <http://www.lnmm.lv/en/lnmm/info/learn/programs/pasakumi/1914-rezultati-atsauksmes-perspektivas/>
16. Dzalbe, Aiga. *Uzticēšanās Salmani*, [skatīts: 30.11.2015.], pieejams: http://www.arterritory.com/lv/teksti/recenzijas/1192-uzticesanas_salmanim/